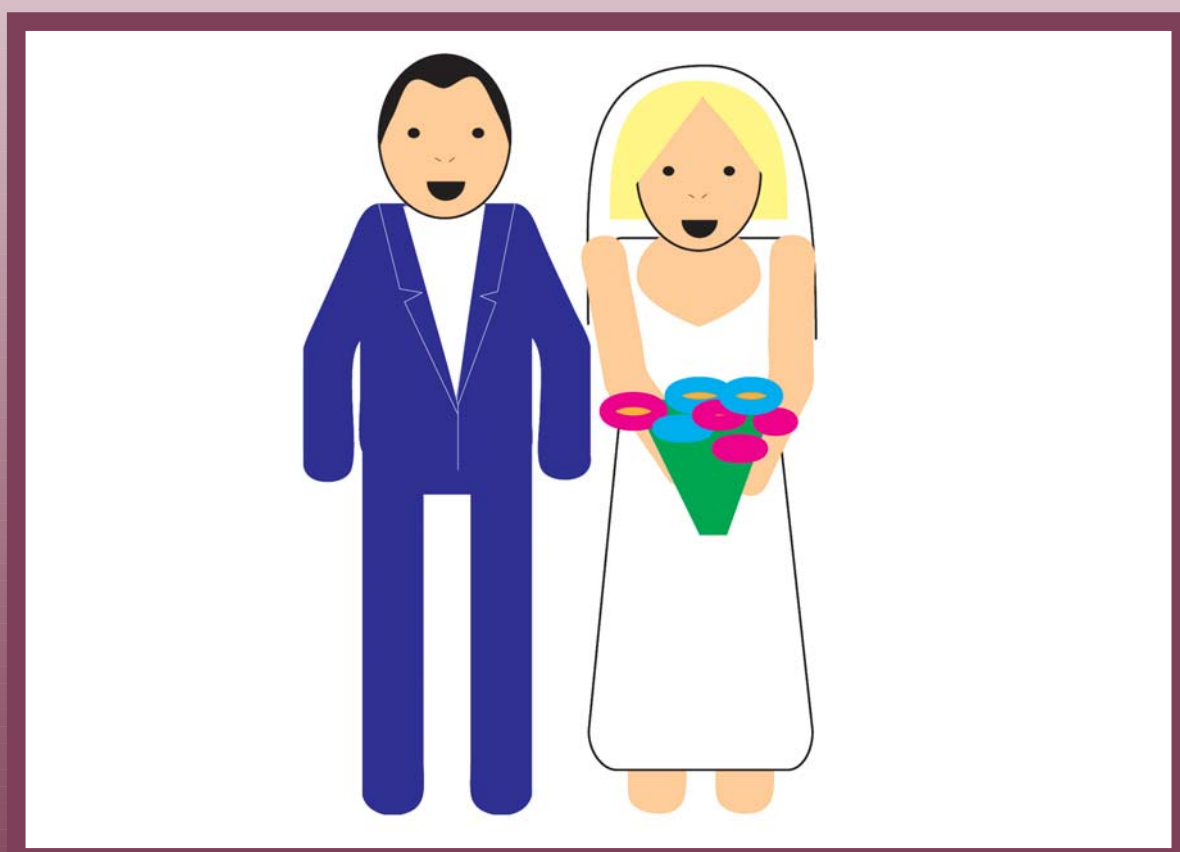

Monika Zima-Parjaszewska

Moja żona, mój mąż

Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną
powinna wiedzieć o małżeństwie

Biblioteka self-adwokata

© Copyright by PSONI, 2017

ISBN 978-83-65060-21-1

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną
ul. Głogowa 2b, 02-639 Warszawa
Tel. 22 848-82-60, 22 646-03-14, Fax 22 848-61-62
zg@psoni.org.pl
redakcja@psoni.org.pl
www.psoni.org.pl

Projekt graficzny
serii i rysunki: Anna Sokołowska

Redakcja: Barbara Ewa Abramowska

Nakład: 3 000 egz.

Projekt współfinansuje m.st.Warszawa

Publikacja jest dofinansowana ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Monika Zima-Parjaszewska

Moja żona, mój mąż

Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną
powinna wiedzieć o małżeństwie

Warszawa 2017

Spis treści

O czym jest ta książka?	3
Prawo do życia rodzinnego	4
Co to jest małżeństwo	5
Kiedy nie można zawrzeć małżeństwa	8
Zgoda sądu na małżeństwo osoby z niepełnosprawnością intelektualną	10
Jak zawiera się małżeństwo	11
Prawa i obowiązki małżonków	15

O czym jest ta książka?

Ta książka jest dla każdego, kto chce wiedzieć co to jest małżeństwo i jak można w Polsce zawrzeć związek małżeński.

Miłość, małżeństwo, dzieci, rodzina to sprawy, które nazywamy **życiem rodzinnym**.

Ostatnio coraz więcej mówi się o prawie osób z niepełnosprawnością intelektualną do życia rodzinnego. Coraz więcej mówi się o małżeństwie osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Dzieje się tak dlatego, że:

- osoby z niepełnosprawnością intelektualną coraz więcej wiedzą o swoich prawach
- Polska ratyfikowała **Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami**
- działa wiele organizacji pozarządowych, które pomagają osobom z niepełnosprawnościami korzystać z praw. Organizacje pozarządowe to stowarzyszenia i fundacje.

W tej książce przeczytasz o tym, **co zrobić jeśli chcesz żyć w małżeństwie**.

Prawo do życia rodzinnego

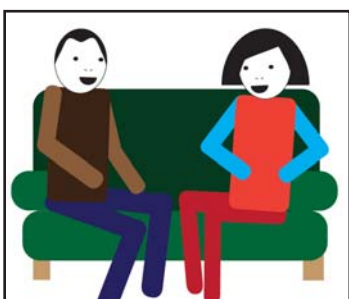

Życie rodzinne to wszystkie sprawy dotyczące rodziny. Na przykład małżeństwo, posiadanie dzieci, opieka nad dziećmi, kontakty z rodzicami, kontakty z wujkami, ciotkami, kuzynami.

Jest wiele definicji rodziny.

Rodzina biologiczna to taka rodzina, w której najważniejsze są więzy krwi, czyli pokrewieństwo. Na przykład kobieta i jej dziecko, które urodziła są związani więzami krwi.

Coraz częściej mówi się o rodzinach, w których więzy krwi nie są najważniejsze.

Rodzina to ludzie, którzy kochają się, szanują i wspierają.

Na przykład dwoje ludzi mieszkających ze sobą, którzy nie są małżeństwem. Mówi się o nich partnerzy albo konkubenci.

Konstytucja w Polsce mówi, że **każdy człowiek ma prawo do ochrony życia rodzinnego**. Konstytucja mówi też, że każdy ma prawo **do decydowania o swoim życiu osobistym**.

To znaczy, że osoba z niepełnosprawnością intelektualną też ma prawo do decydowania o tym jak chce żyć i czy chce założyć rodzinę.

Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami mówi, że każda osoba z niepełnosprawnością ma prawo do założenia rodziny i posiadania dzieci.

Co to jest małżeństwo

Małżeństwo to związek dwóch osób, które umawiają się, że będą ze sobą żyły, kochały się i pomagały sobie.

Każde państwo ustala, kto może zawrzeć związek małżeński.

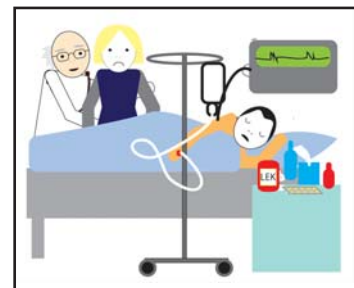
To jest zapisane w przepisach prawa.

Jeśli ktoś żyje w małżeństwie, to wtedy państwo przyznaje takim osobom różne prawa.

Na przykład małżonkowie mogą:

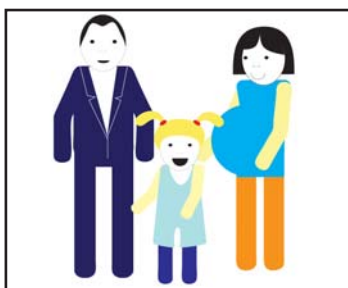
- razem rozliczać się z podatków
- przekazywać sobie darowizny czyli różne rzeczy za darmo i nie muszą płacić wtedy podatku
- po swojej śmierci dziedziczyć, czyli otrzymać spadek i nie płacić podatku
- decydować o tym jak leczyć małżonka, kiedy żona lub mąż jest bardzo chory.

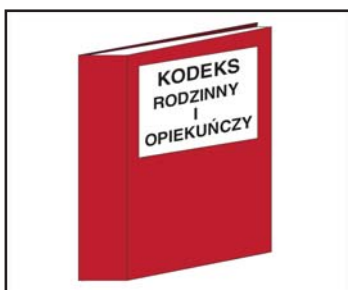

Konstytucja mówi, że Polska chroni małżeństwa, które zostały zawarte przez kobiety i mężczyznę.

Konstytucja nie zakazuje innych małżeństw i związków. Na przykład kobiety z kobietą, albo mężczyzny z mężczyzną. Ale nic nie mówi o takich małżeństwach i związkach.

Sprawy dotyczące małżeństwa między kobietą i mężczyzną oraz życia rodzinnego są zapisane w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Nazywa się go **kodeksem rodzinnym**.

Kodeks rodzinny mówi, kto może zawrzeć związek małżeński i jak to zrobić.

W kodeksie jest też napisane, kiedy małżeństwo jest niezgodne z prawem.

Małżeństwo, które jest zawarte w Polsce zgodnie z kodeksem rodzinnym nazywa się **małżeństwem cywilnym**.

Takie małżeństwo zawiera się w urzędzie stanu cywilnego.

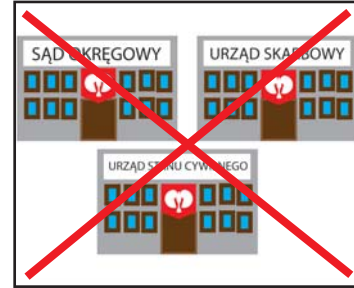

Małżeństwo można zawrzeć także w kościele zgodnie z prawem danego kościoła, na przykład kościoła katolickiego.

To jest małżeństwo kościelne.

Małżeństwo kościelne nie jest uznawane przez państwowe urzędy.

Tacy małżonkowie nie mogą na przykład po sobie dziedziczyć.

Jest też **małżeństwo wyznaniowe**.

Nazywa się je **małżeństwem konkordatowym**.

Takie małżeństwo zawiera się w kościele, ale zgodnie z kodeksem rodzinnym i prawem danego kościoła.

Kodeks rodzinny mówi, że małżeństwo zawiera się wtedy, gdy mężczyzna i kobieta powiedzą przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego albo przed księdzem, że **chcą być mężem i żoną**.

To znaczy wstępują ze sobą w związek małżeński.

Aby zawrzeć małżeństwo, mężczyzna musi być pełnoletni, czyli mieć ukończone 18 lat.

Kobieta też musi być pełnoletnia.

Wyjątkowo sąd może się zgodzić, żeby małżeństwo zawarła kobieta, która ma ukończone 16 lat.

Pamiętaj!

Osoby, które chcą żyć w małżeństwie muszą wiedzieć co to znacza. Muszą podjąć przemyślaną decyzję. To nazywa się **świadoma zgoda**.

Kiedy nie można zawrzeć małżeństwa

Kodeks rodzinny opisuje przypadki, kiedy nie można zawrzeć związku małżeńskiego. Nazywa się to **przeszkody małżeńskie**.

Małżeństwa nie może zawrzeć:

- osoba, która jest ubezwłasnowolniona całkowicie
- osoba, która jest już w małżeństwie.

Małżeństwa nie można zawrzeć ze swoim rodzeństwem i krewnymi w linii prostej. **Krewni to osoby związane więzami krwi.**

Małżeństwa nie mogą zawrzeć powinowaci w linii prostej.

Powinowaci to rodzina męża lub żony.

Na przykład ojciec męża to powinowaty w linii prostej. Brat męża to powinowaty w linii bocznej.

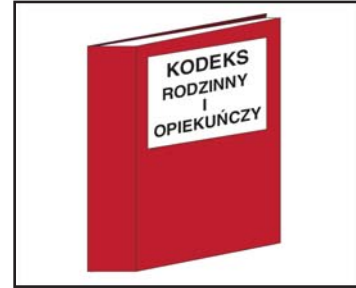
Wyjątkowo sąd może zgodzić się na małżeństwo między powinowatymi.

Małżeństwa nie można zawrzeć **z osobą, którą się adoptowało** gdy była dzieckiem.

Adoptować oznacza przyjąć do rodziny dziecko i wychowywać jak syna lub córkę. O adopcji orzeka sąd.

Kodeks rodzinny mówi też o małżeństwie osób z niepełnosprawnością intelektualną. Niestety, te zapisy są bardzo stare. Są w nim słowa niedorozwój umysłowy i choroba psychiczna. Nie używa się już takich słów.

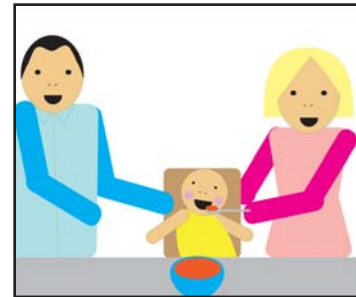
Według kodeksu, osoba z niepełnosprawnością intelektualną lub psychiczną **nie może zawrzeć małżeństwa**.

Wyjątkowo na takie małżeństwo może zgodzić się sąd.

Kodeks rodzinny mówi, że **sąd zgodzi się tylko wtedy, gdy niepełnosprawność nie zagraża małżeństwu i dzieciom z tego małżeństwa**.

To znaczy wtedy, gdy osoba z niepełnosprawnością potrafi żyć w małżeństwie i potrafi być rodzicem.

Ten zapis kodeksu rodzinnego dyskryminuje osoby z niepełnosprawnością intelektualną i psychiczną. Ten zapis zabiera im prawo do małżeństwa.

Zapis kodeksu rodzinnego o zakazie małżeństwa osób z niepełnosprawnościami jest niezgodny z Konwencją o prawach osób z niepełnosprawnościami.

Polska powinna zmienić kodeks rodzinny!

Zgoda sądu na małżeństwo osoby z niepełnosprawnością intelektualną

Organizacje działające dla osób z niepełnosprawnościami nie zgadzają się z takim prawem. Sąd nie powinien sprawdzać czy niepełnosprawność zagraża małżeństwu. Jeśli sąd ma sprawdzać, to powinien sprawdzać wszystkich ludzi. Nie tylko osoby z niepełnosprawnością intelektualną lub psychiczną.

Uwaga:

Dopóki Polska nie zmieni kodeksu rodzinnego, **osoba z niepełnosprawnością intelektualną może mieć problem z zawarciem małżeństwa!**

Osoba z niepełnosprawnością intelektualną może nie dostać odpowiedniego zaświadczenia z urzędu stanu cywilnego. W zaświadczeniu powinno być napisane, że nie ma przeszkód do zawarcia małżeństwa.

Bez zaświadczenia - nie będzie ślubu!

Gdy osoba nie dostanie zaświadczenia, to trzeba napisać wniosek do sądu rodzinnego o **zgode na zawarcie małżeństwa**.

We wniosku trzeba dokładnie opisać swoją sytuację. Gdzie osoba mieszka, w jakich warunkach, czy i gdzie pracuje.

Sąd może poprosić psychologa lub psychiatrę, żeby napisali o osobie opinię.

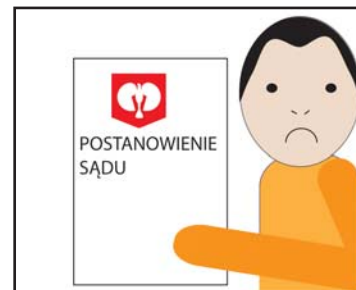
W sądzie osoba z niepełnosprawnością może mieć pełnomocnika, na przykład adwokata. Stowarzyszenie lub fundacja może napisać do sądu swoją opinię o osobie z niepełnosprawnością. Może też napisać swoje stanowisko w sprawie zawierania małżeństw przez osoby z niepełnosprawnościami.

Sąd wyda postanowienie.

W postanowieniu albo zgodzi się na małżeństwo, albo nie zgodzi.

Jeśli sąd nie zgodzi się na małżeństwo, można jeszcze napisać odwołanie czyli apelację.

Jak zawiera się małżeństwo

Żeby zawrzeć małżeństwo cywilne lub wyznaniowe, kobieta i mężczyzna muszą najpierw pójść do urzędu stanu cywilnego.

W urzędzie trzeba:

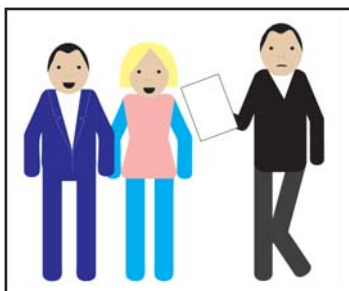
- pokazać dowody osobiste lub paszporty
- zostawić akty urodzenia
- podpisać dokument, że nie wie się o żadnej przeszkodzie małżeńskiej.

Przypomnij sobie jakie są przeszkody małżeńskie. Przeczytaj jeszcze raz stronę 8 tej książki.

Jeśli ktoś chce zawrzeć małżeństwo cywilne, a wcześniej już był w małżeństwie, to musi też przynieść do urzędu wyrok sądu o rozwodzie.

Kierownik urzędu stanu cywilnego wydaje zaświadczenie, że można zawrzeć małżeństwo zgodnie z prawem. Z takim zaświadczeniem można umówić datę ślubu.

Żeby zawrzeć małżeństwo wyznaniowe, trzeba z zaświadczeniem pójść do duchownego.

Duchowny to na przykład ksiądz w Kościele katolickim. Ksiądz będzie sprawdzał czy kobieta i mężczyzna mogą zawrzeć związek małżeński w kościele.

Jeśli osoba była kiedyś w małżeństwie wyznaniowym, a potem się rozwiodła, to nie może zawrzeć drugi raz małżeństwa w kościele.

W Kościele katolickim trzeba też ukończyć nauki przedmałżeńskie. To nauki o tym co to jest małżeństwo, jak być dobrym małżeństwem, jak dbać o rodzinę.

Uroczystość zawarcia małżeństwa to ślub.

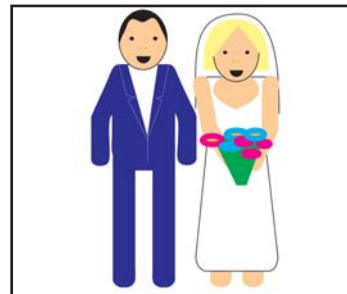
Ślub może odbyć się w urzędzie stanu cywilnego lub w kościele.

Kobieta i mężczyzna, czyli przyszli małżonkowie muszą mieć świadków. Świadkowie są ważni. Gdyby zagubiły się dokumenty, świadkowie mogą zaświadczyć, że ślub się odbył.

Przyszli małżonkowie muszą powiedzieć, że wstępują w związek małżeński i złożyć przysięgę małżeńską.

O przyszłych małżonkach mówi się w dniu ślubu Pan Młody i Panna Młoda.

W urzędzie stanu cywilnego mówi się taką przysięgę:

Świadomy/Świadoma praw i obowiązków wynikających z zawarcia małżeństwa uroczystie oświadczam, że wstępuję w związek małżeński z

(imię i nazwisko przyszłego małżonka)

i przyrzekam, że uczynię wszystko, aby nasze małżeństwo było zgodne, szczęśliwe i trwałe.

W Kościele katolickim mówi się taką przysięgę:

Ja (imię Pana Młodego)
biorę Ciebie (imię Panny Młodej)
za żonę i ślubuję Ci miłość, wierność i uczciwość małżeńską oraz to, że Cię nie opuszczę aż do śmierci. Tak mi dopomóż Panie Boże Wszechmogący w Trójcy Jedyny i Wszyscy Święci.

Po złożeniu przysięgi małżonkowie i świadkowie podpisują dokument o zawarciu małżeństwa.

Jeśli ślub był zawarty w kościele, ksiądz wysłał dokument do urzędu stanu cywilnego.

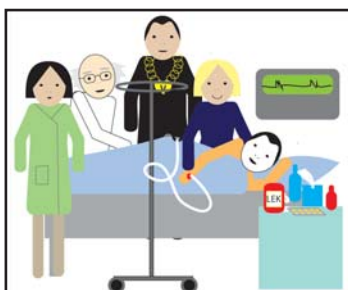

Po zawarciu małżeństwa, urząd stanu cywilnego przygotowuje **akt małżeństwa**. Akt małżeństwa to bardzo ważny dokument. Jest w nim zapisane między innymi, jakie nazwiska będą nosić małżonkowie.

Kodeks rodzinny mówi też o wyjątkowych ślubach. Na przykład, gdy jedno z przyszłych małżonków nie może w dniu ślubu być w urzędzie lub kościele. Wtedy w ślubie uczestniczy jego lub jej **pełnomocnik**, czyli zastępca. Na pełnomocnika musi zgodzić się sąd.

Kodeks rodzinny mówi też o zawarciu małżeństwa bez przygotowania koniecznych dokumentów. Można tak zrobić tylko wtedy, jeśli jest zagrożenie życia jednego z małżonków. Na przykład, poważna choroba.

Obywatele Polski przebywający za granicą mogą zawrzeć małżeństwo **przed konsulem**. Konsul to urzędnik, który reprezentuje Polskę w innym państwie. Dbą o polskich obywateli w tym państwie.

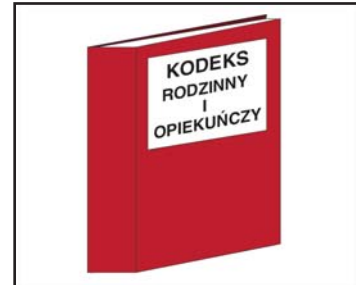
Po zawarciu małżeństwa, konsul przesyła dokumenty do urzędu stanu cywilnego w stolicy Polski Warszawie. Tam później małżonkowie mogą dostać akt małżeństwa.

Prawa i obowiązki małżonków

Kodeks rodzinny mówi, że małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie.

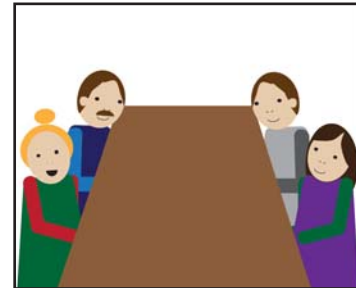
Równe to znaczy takie same dla męża i żony.

W kodeksie rodzinnym nie ma praw i obowiązków męża lub żony, tylko prawa małżonków.

Małżonkowie powinni:

- prowadzić wspólne pożycie, to znaczy życie duchowe i seksualne,
- wzajemnie sobie pomagać,
- być sobie wierni,
- podejmować wspólnie decyzje dotyczące rodziny,
- dbać o rodzinę, także finansowo.

Dbanie o rodzinę oznacza zarabianie pieniędzy na utrzymanie rodziny lub pracę w domu. Praca w domu to na przykład wychowywanie dzieci, gotowanie, pranie, sprząatanie.

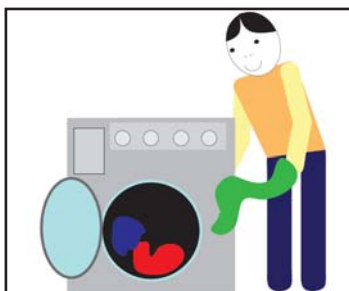

O niektórych prawach małżonków jest napisane na stronie 5 tej książki. Przeczytaj jeszcze raz!

Poza tym, **małżonkowie mają prawo:**

- nosić swoje nazwiska
- wychowywać razem dzieci
- reprezentować się nawzajem, to znaczy załatwiać w urzędach różne sprawy dla żony lub męża.

Małżonkowie mają prawo:

- mieszkać w mieszkaniu, które należy tylko do jednego z małżonków
- korzystać z rzeczy drugiego małżonka, na przykład lodówki, pralki, gdy mieszkają razem.

Ważną sprawą w małżeństwie jest majątek. Od dnia zawarcia małżeństwa, małżonkowie mają **wspólność ustawową**.

To znaczy, że małżonkowie mają majątek wspólny i majątki osobiste.

Majątek wspólny to wszystko co zarabiają od dnia ślubu.

Majątek osobisty to wszystko co mieli przed ślubem i na przykład spadek albo darowizna, którą dostali po ślubie.

Pamiętaj!

Każdy małżonek ma takie samo prawo do majątku wspólnego.

Małżonkowie mogą też podpisać umowę o sprawach majątkowych. Jest to **umowa majątkowa małżeńska**.

Mogą postanowić, że każde z nich ma tylko swój majątek. Wtedy muszą część swoich pieniędzy dawać na sprawy rodzinne.

Są to na przykład pieniądze na czynsz, rachunki za prąd, wydatki na dzieci.

W serii **Biblioteka self-advokata** dotychczas ukazały się:

„**Mój czas wolny.** Jak osoba z niepełnosprawnością intelektualną może spędzać czas wolny.“

„**Moje ciało.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o swoim organizmie“.

„**Moje zdrowie.** W jaki sposób osoba z niepełnosprawnością intelektualną może szanować swoje zdrowie“.

„**Moje wydatki.** Jak osoba z niepełnosprawnością intelektualną może zadbać o swoje pieniądze“.

„**Mój komputer.** Pomocne narzędzie dla osoby z niepełnosprawnością intelektualną“.

„**Mój internet.** Jak osoba z niepełnosprawnością intelektualną może korzystać z internetu“.

„**Moje bezpieczeństwo w internecie.** Jak osoba z niepełnosprawnością intelektualną może bezpiecznie korzystać z internetu“.

„**Moje sposoby na konflikty.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o konfliktach i o sposobach ich rozwiązywania“.

„**Moje zachowanie.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o zasadach kulturalnego zachowania“.

„**Moje prawa.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o postępowaniach sądowych“.

„**Moje relacje z ludźmi.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o związkach z innymi ludźmi“.

„**Mój chłopak, moja dziewczyna.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o związkach uczuciowych“.

„**Moja samodzielność.** Czyli o tym co może zrobić osoba z niepełnosprawnością intelektualną, aby być bardziej samodzielną“.

„**Moje sposoby na zdrowe odżywianie.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o zdrowym żywieniu“.

„**Moje bezpieczeństwo na drodze.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o bezpiecznym uczestnictwie w ruchu drogowym“.

„**Moje sposoby na stres.** Jak osoba z niepełnosprawnością intelektualną może radzić sobie ze stresem“.

„**Moje sposoby radzenia sobie po śmierci bliskich.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o śmierci“.

„**Moja żona, mój mąż.** Co osoba z niepełnosprawnością intelektualną powinna wiedzieć o małżeństwie“.

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną

jest organizacją pożytku publicznego

MISJĄ PSONI jest:

- dbanie o godność i szczęście osób z niepełnosprawnością intelektualną, ich równoprawne miejsce w rodzinie i w społeczeństwie,
- wspieranie rodzin osób z niepełnosprawnością intelektualną we wszystkich obszarach życia i sytuacjach, a zwłaszcza w ich gotowości niesienia pomocy innym.

CELEM PSONI jest działanie na rzecz wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością intelektualną, tworzenia warunków przestrzegania wobec nich praw człowieka, prowadzenia ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym, działanie na rzecz ochrony ich zdrowia oraz wspieranie ich rodzin.

STATYSTYKA:

- 119 Kół terenowych,
- 11.500 członków (rodzice, osoby z niepełnosprawnością intelektualną, przyjaciele),
- ponad 400 placówek i stałych form wsparcia dla blisko 25 tysięcy dzieci i dorosłych.

PSONI prowadzi:

- placówki i projekty z zakresu rehabilitacji, terapii, edukacji, w tym ustawicznej, aktywizacji zawodowej oraz opiekuńcze,
- wspieranie ruchu self-adwokatów, rzeczników własnych spraw,
- chronione i wspomagane mieszkania grupowe,
- organizację spędzania wolnego czasu (m.in. kluby, zespoły artystyczne, sportowe, turystyczne),
- indywidualne wspieranie w niezależnym życiu,
- wspieranie i pomoc rodzinom,
- działalność wydawniczą, m.in. wydaje kwartalnik „Społeczeństwo dla Wszystkich”.

PSONI współpracuje z instytucjami i organizacjami:

- w tworzeniu nowego prawa,
- w dążeniu do zmiany wizerunku osoby z niepełnosprawnością intelektualną i postaw społecznych,
- w rozwijaniu więzi społecznych, ułatwiających umacnianie się społeczeństwa dla wszystkich, czyli włączanie osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- w popularyzowaniu wyników badań naukowych i doświadczeń innych krajów,
- w kształceniu profesjonalnych kadr,
- w umacnianiu organizacji pozarządowych.